

Výzkumný ústav
lesního hospodářství
a myslivosti, v. v. i.

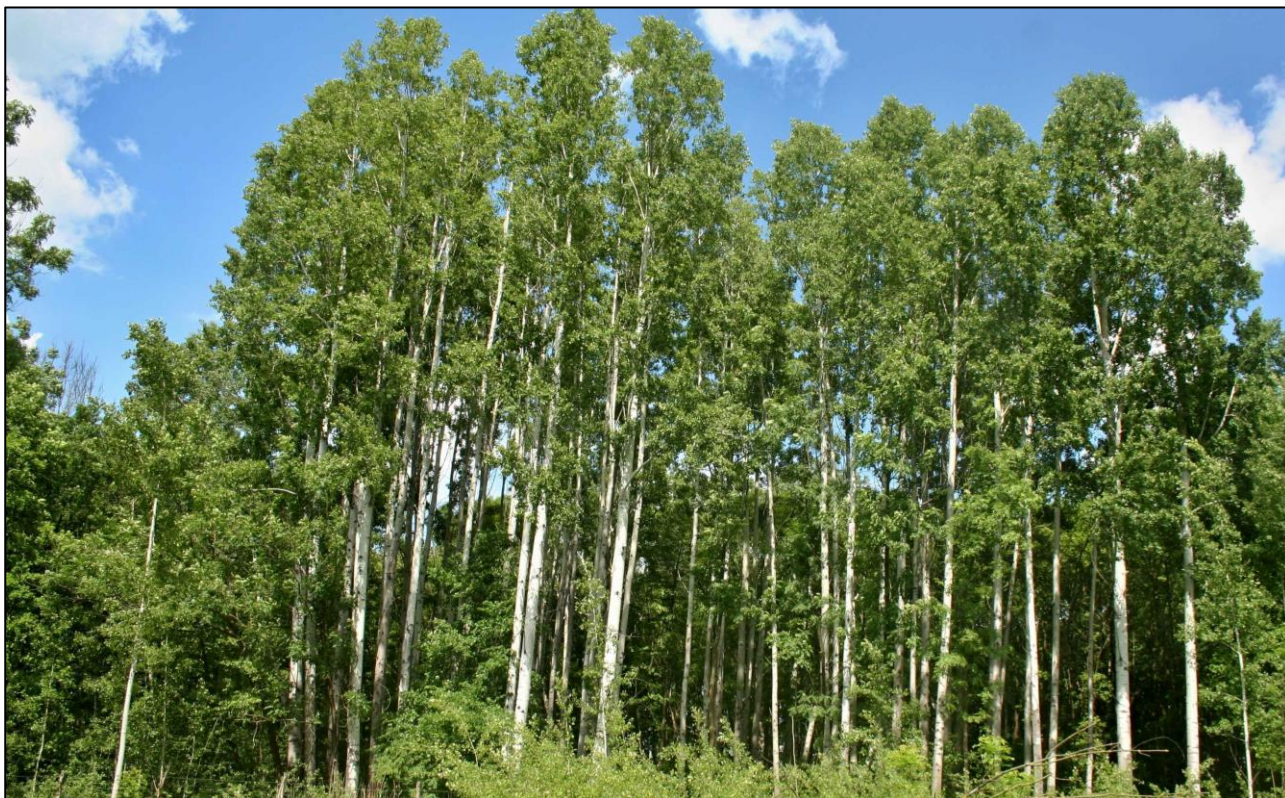
TISKOVÁ ZPRÁVA

Topoly se opět stávají významnou dřevinou lužních lesů

Strnady – 25. ledna 2017 – Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i., vydal v pořadí již čtvrtou příručku k určování domácích druhů lesních dřevin. Tentokrát se čtenáři mohou podle přehledného klíče naučit rozpoznávat jednotlivé druhy topolů. Příručce o topolech již předcházely metodiky k určování domácích druhů dubů, bříz a olší.

Snahou je poskytnout praktickým lesníkům a dalším uživatelům pokud možno jednoduchou, srozumitelnou a názornou příručku k určování domácích druhů topolů v terénu pomocí jednoduchých znaků bez hlubších botanických znalostí v oblasti taxonomie a rostlinné morfologie. Popsané postupy determinace čtyř domácích druhů jsou pro úplnost doplněny ještě o způsob jejich rozlišení od pěstovaných introdukovaných druhů včetně nejběžnějších kříženců a o jejich stručnou charakteristiku. Připojeny jsou zjednodušený přehledný klíč k rozlišování našich čtyř druhů topolů a informace o základním rozlišení introdukovaných taxonů.

Ze všech čtyř původních domácích druhů topolů je zdaleka nejvíce rozšířen **topol osika**. Ostatní druhy jsou vázány většinou pouze na lužní lesy v nížinách. Přestože je topol osika prakticky na celém území kromě úplně nejvyšších horských poloh běžnou dřevinou, celkové zastoupení topolů je v lesích ČR minimální. „Domácí druhy topolů jsou v lesním hospodářství opomíjené z důvodu jejich omezeného hospodářského využití, avšak jako součást lesních ekosystémů jsou nenahraditelné. Tvořily vždy hlavní složku stromového patra lužních lesů.

Porost topolu šedého, LS Znojmo, revír Jaroslavice, lokalita Dyjákovice, Lužní les, foto V. Buriánek, léto 2016

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

V současné době patří zbývající lužní lesy mezi nejohroženější ekosystémy v Evropě,“ upozorňují autoři Václav Buriánek a Petr Novotný.

VÚLHM, zejména výzkumná stanice Kunovice, se lesnickým výzkumem, zvláště šlechtěním, reprodukcí a ochranou genetických zdrojů topolů a dalších rychlerostoucích dřevin, dlouhodobě zabývá.

V poslední době význam topolů zejména v lužních lesích opět stoupá v souvislosti s chřadnutím a odumíráním porostů olší a jasanů vlivem houbových patogenů. Domácí druhy topolů se řadí ke dřevinám, které mají potenciál vytvořit v daných podmínkách funkční a stabilní ekosystém. Současně se rozšiřuje pěstování topolů jako hlavních rychlerostoucích dřevin pro energetické využití v rámci zalesňování zemědělských půd.

Topol osika (osika) je v České republice rozšířen na celém území. Tvoří stálou příměs lesů, zejména doubrav. Jako světlomilná dřevina je nejčastější ve světlých lesích, spontánně se v hojném počtu objevuje na pasekách, zatímco v zapojených starších porostech ustupuje. Osika je skromná meliorační dřevina s menšími nároky na půdu i na klima než ostatní topoly. Je tolerantní k půdní reakci. Velmi dobře plní funkci přípravné dřeviny při zalesňování holin. **Je to dřevina s nezanedbatelným hospodářským významem, která je navíc odolná vůči imisní zátěži, a proto byla používána i k zalesňování imisních oblastí, zvláště v Krušných horách.**

Topol černý se v České republice na původních stanovištích v lužních lesích na březích velkých řek vyskytuje již jen sporadicky, a to ve středním Polabí, Poohří, v moravských úvalech a na severovýchodní Moravě v povodí Odry, Ostravice a Morávky. **V červeném seznamu ohrožených druhů cévnatých rostlin je zařazen mezi kriticky ohrožené druhy – C1.**

Topol bílý (linda) je v ČR původní v nížinných aluviích kolem velkých řek, a to v moravských úvalech, v Ostravské pánvi a ve Slezské pahorkatině, kde je součástí lužních lesů a pobřežních doprovodných porostů. Je často pěstován a snadno zplaňuje, takže je obtížné přesně určit původní rozšíření. V Čechách není považován za původní.

Topol šedý je druhem hybridogenního původu spontánně vzniklým hybridizací topolu bílého a topolu osiky, objevujícím se většinou na lokalitách společného výskytu obou rodičovských druhů. Přirozeně roste poměrně vzácně v lužních lesích a pobřežních křovinách. Jako autochtonní se u nás vyskytuje v moravských úvalech a v údolích Svatky a Odry. Unikátní, lesnicky cenná populace byla zjištěna v lužních lesích na Znojemsku (LS Znojmo, revír Jaroslavice).

Samičí jehnědy topolu osiky, Polabí, LS Nymburk, foto V. Buriánek, jaro 2016

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

Z mnoha nepůvodních pěstovaných druhů a kultivarů má u nás největší zastoupení i lesnický význam topol kanadský. Další druhy jsou pěstovány sadovnický v parcích, břehových porostech a větrolamech. V poslední době jsou nejrůznější kultivary a vyšlechtěné klony topolů používány k zalesňování zemědělských půd a k jejich přeměně na plantáže rychlerostoucích dřevin pro energetické využití. Jedná se o topol Simonův, topol bělavý, topol chlupatoplodý, topol balzámový, topol vznešený a topol berlínský.

Metodika určování domácích druhů topolů se opírá především o znaky na listech (zejména tvar a odění na rubové straně, resp. tvar a průřez řapíků). U nepůvodních druhů je důležitým rozlišovacím znakem přítomnost chrupavčitého prosvítavého lemu na okraji listů a žlázek na listové bázi.

Příručka byla vypracována v rámci řešení výzkumného projektu NAZV „Záchrana a reprodukce cenné populace topolu šedého“ finančně podpořeného státním podnikem Lesy České republiky, který o zpracování podobné jednoduché, praktické, srozumitelné a názorné příručky tohoto typu vyjádřil zájem. Podobná metodika dosud nebyla publikována.

Metodika je plnotextově ke stažení zde:

http://www.vulhm.cz/sites/files/Informatika/Metodiky/LP_11_2016b.pdf

Kontakt na autory metodiky:

RNDr. Václav Buriánek, Bc. Ing. et Ing. Petr Novotný, Ph.D., e-mail: burianek@vulhm.cz, pnovotny@vulhm.cz

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i., Útvar biologie a šlechtění lesních dřevin

Strnady 136, 252 02 Jíloviště

Listy topolu osiky (vlevo), topolu šedého (uprostřed) a topolu bílého (2 listy vpravo), foto V. Buriánek, 2015